

Husitství

Příčiny

- církvi silná, světská moc ji neovládá, pronikla do každé vesničky
- kněží nemají požadovanou úroveň ani morální ani vzdělání

od 1139 *celibát*, ten je však *často* porušován

- nárůst majetků církve – za Lucemburků vlastnila třetinu veškeré půdy
- *desátky, odpustky* – vyhlášeny byzantským papežem, který potřeboval finanční prostředky na boj s druhým papežem
- kupčení s církevními úřady, kumulace funkcí
- objevují se kritici, reformátoři: „církev se má vrátit do čistoty, má pečovat jen o duchovní stránku věřících“
- hnutí na UK: nová zbožnost, „devotio moderna“: církev má jen napomáhat věřícím, ti si mají najít sami cestu k bohu, za Karla IV. příchod **Konrada Waldhausera** (řeholník, augustinián), kritizoval faráře, že mají ze své práce byznys, vystupuje proti svatokupectví
- spousta následovníků, třeba **Jan Milíč z Kroměříže**: značnou část majetku rozdál chudým, ze zbytku vybudoval Novopražskou kapli, vychovává nové kazatele
- ostatní popuzeni, stěžují si u byzantského papeže, musí odjet na obhajobu do Avignonu, umírá
- další následovníci: **Matěj z Janova**, významný teolog, mistr UK, působil i na Sorboně, kritizoval poměry v církvi, požaduje svobodu slova kazatelů

1414 **Jakoubek ze Stříbra**, univerzitní mistr, jako kazatel zavádí přijímání pod obojí, ostatní se potom přidávají

- laik **Tomáš Štítný ze Štítného**, nemá vzdělání, ale kritizoval církev a usiloval o mravní nápravu
- **Jeroným Pražský**, vypravil se do Kostnice hájit Jana Husa, neúspěšně, protože rok po něm byl též upálen; mistr na 4 univerzitách, studoval na Oxfordu
- ovlivňování **Johnem Wycliffem**, profesor Oxfordské univerzity, přeložil bibli do angličtiny, sepsal nejrůznější spisy, kterými se inspirovali ostatní, „náprava je možná pouze světskou mocí“ = s pomocí panovníka

Dekret kutnohorský

- na Karlově univerzitě studovali zahraniční studenti a působili zahraniční profesori
- 4 základní národy: český, bavorský, polský, saský; český v menšině (jen 2/5)
- Hus využil situace, že Václav IV. potřeboval jeho pomoc, který inicioval svolání Pisánského koncilu – zástupci z KU tam měli jít

1409 vydání dekretu Václavem IV., došlo k počestění univerzity, Češi mají tři hlasy a ostatní národnosti jen jeden

- cizinci však odchází (většinou do nově vznikající univerzity v Lipsku), univerzita ztrácí prestiž

Mistr Jan Hus

- vyučoval na Karlově univerzitě, 1401–2 děkanem artistické fakulty

1402 kázal v Betlémské kapli

1410 papež vydává nařízení, že se může kázat jen ve farních zařízeních, to nesplňuje Betlémská kaple, tehdejší pražský arcibiskup (Zbyněk Zajíc z Hazmbarka) tedy zakazuje kázání v této kapli, též přikázal spálit Wycleffovy spisy

1412 Pisánský papež **Jan XXIII.** vydává bulu o nařízení prodávání odpustků, proti ní Hus neprotestuje, ostatní si stěžují a zesměšňují prodej odpustků

→ Václav IV. pro výstrahu tři účastníky protestů popravil, otřes v kritizující komunitě, ale Hus dále pokračuje v kázání

– později však Hus odpustky kritizuje, je dán do *klatby*, nad Prahou vyhlášen *interdikt* = zákaz provádění církevních obřadů, proto odchází na venkov

– pobývá na Kozím hrádku (u Sezimova Ústí), později na Krakovci (u Rakovníka)

– díly: Knížky o svatokupectví, Dcera (jak mají dívky žít v souladu s bohem), Postila, O církvi (hlavou církve je Kristus, nikoliv papež), Výklad Viery

– zavádí *nabodeníčka*

1414 – 18 KOSTNICKÝ KONCIL, musel prokázat svoji nevinu, byl však odsouzen k smrti

6.7.1415 upálen, popel sypán do Rýnu, aby neměl hrob, kam mohou stoupenci chodit

– jako reakce na jeho upálení *Stížný list české šlechty*, kde proti tomu protestují

→ rozpolcená společnost: husité = kališníci = ultrakvisté (symbol kalich – přijímání pod obojí) vs. katolíci

Husité

– poutě na hory, kde stoupenci Husa poslouchali radikální kněze, kteří varovali před blízkým koncem nespravedlivého světa

– *chiliasmus* = radikální část Husitů, říkájí, že zanikne nespravedlivý svět a vznikne spravedlivá tisíciletá společnost

– *adamité* = radikální část pikartů, chodili nazí, považují se za potomky prvního člověka Adama

– *pikartové* = popírají přítomnost Krista v svátostech, „bratři a sestry svobodného ducha“

– radikální Husity vede **Jan Želivský**

– *valdenští* = mírumilovní, odmítají násilí, jako jedinou platnou věc považují bibli

30.7.1419 konšelé v Praze vězní kališníky, jsou proti nim → první pražská defenestrace, odstartovala Husitské hnutí

– centrální města husitů: Praha, Tábor (4 hejtmáni, Jan Žižka z Trocnova)

– BITVA U SUDOMĚŘE, protože Jan Žižka a spol. cestují z Plzně do Tábora a potkali tam křížáky, husité vyhráli

Křížové výpravy

– husité všechny vyhráli

První křížová výprava, 1420

– Zikmund se domníval, že když zlomí husity, dostane se do čela Českého státu, proto se taky postavil do čela této výpravy

– před boji táborité a pražané vytvořili svůj program, *Čtyři artikuly pražské*: chtějí svobodu kázání slova božího, přijímání pod obojí, odstranění světské vlády církve, trestání hříšců bez rozdílu stavů

- (14.7.) BITVA NA VÍTKOVĚ, v čele husitů Žižka, porazil Zikmunda
 28.7. korunovace Zikmunda, ale za krále uznán nebyl
- (1.11.) BITVA U VYŠEHRADU, vyhráli husité
- (3. – 7.6.1421) ČÁSLAVSKÝ SNĚM, sesadili Zikmunda z českého trůnu, Artikuly pražské prohlášeny za zemský zákon, vytvořená prozatímní vláda 20 členů

Druhá křížová výprava, 1421 – 1422

- začíná v srpnu, v čele křížáků opět Zikmund, husité opět vyhráli
 - BITVA U NĚMECKÉHO BRODU (dnešní Havlíčkův Brod), KUTNÁ HORA
 - Žižka už v druhé výpravě nevidomý
- březen 1422 Jan Železný a jeho stoupenci byli vylákáni na staroměstskou radnici, kde byli uvězněni a popraveni
 → konec éry, kdy v čele Prahy jsou radikální husité, poté už umírnění
- **Zikmund Korybutovič**, litevský vévoda z rodu Jagellonců, zemským správcem, husité s ním počítají jako s budoucím českým králem, ale ukázalo se, že vyjednává se Zikmundem → vyhnán
- 1423 Jan Žižka odchází do Menšího (Nového) Tábora, protože mu Táborité vyčítali krutost vůči těm, kdo neměli stejný názor a vůči náboženským sektám v Táboře, nebyl tam spokojený
- (7.6.) 1424 BITVA U MALEČOVA mezi umírněnými a radikálními husity, Jan Žižka vítězí
- (11.10.) 1424 TAŽENÍ NA PŘIBYSLAV, vede Žižka, kde zemřel na otravu krve, dále na Moravu už vede **Prokop Holý**
- *panská jednota* = šlechta a umírnění husité

Třetí křížová výprava

1426 BITVA U ÚSTÍ NAD LABEM, hodně mrtvých, vyhráli husité

Čtvrtá křížová výprava

1427 „BITVA“ U TACHOVA, křížáci prchnou

- *spanilé jízdy* = *rejzy* = tažení do sousedních zemí, účel: kořist, šíření huistických myšlenek, **Jan Čapek ze Sán** došel až k Baltu

Pátá křížová výprava

1431 „BITVA“ U DOMAŽLIC, křížáci též prchli, křížácký kardinál **Giuliano Cesarini**

Závěr husitství

- 1431 – 1445 BASILEJSKÝ KONCIL: když nemůžeme porazit křížáky silou, musíme s nimi jednat – tehdejší papež Martin V. svolal tento koncil
- 1432 *Soudce chebský* = domluvili se, že jednání budou probíhat na základě biblických pravidel
- k dohodě však nedošlo, příliš vysoké nároky
- (30.5.) 1434 BITVA U LIPAN umírnění husité (vede Diviš Bořek z Miletína) proti radikálním (vede Prokop Holý), vyhráli umírnění, radikální popálení → otevření dveří pro dohodu s katolickou církví
- *Basilejská kompaktata* = dohoda s katolickou církví; to, co získali husité za válek si nechají, Češi husité mohou přijímat podobojí

1435 **Jan Rokycana** (spolupracovník Jana Žižky) zvolen arcibiskupem pražským, církev ani papež neuznává

1436 Zikmund se dostává do čela Českého státu, o rok později umírá

- opevnění na hradu Sion
- **Petr Chelčický**: myslitel, kritizuje stávající společnost, dílo O trojím lidu – panstvo, kněží, poddaní; soubor kázání Postila, Sieť viery pravé; kritizuje války
- z jeho učení vzniká **Jednota bratrská**
- bratrské hnutí (bratříci) – na území Uher hájí zájmy Ladislava Pohrobka (Zikmundův vnuk), jejich konec 1458 zvolením **Matyáše Korvína** uherským králem, zlikvidoval zbytky tohoto hnutí

Důsledky

- položeny základy stavovské monarchie (panský stav, vyšší šlechta, měšťané), oslabení královské moci
- izolace českých zemí, znehodnocení měny, menší ekonomický růst
- vznik nové církve: **Jednota bratrská**
- zvýšení povědomí o češtině
- pokles významu Karlovy univerzity
- umění stagnuje (husité útočí na kostely, které byly nenávratně zničeny)